

# НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ҲУҚУҚ  
СОЛИҚЛАР  
БУХГАЛТЕРИЯ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган

Қонунчиликдаги янгиликлар

## ЯНГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТАМИЗ



Тақдим этилаётган, шунингдек сўнгги пайтда қабул қилинган бошқа ҳужжатларнинг тўлиқ матни билан [norma.uz](http://norma.uz) сайтида танишиб чиқишингиз мумкин.

### АЁҚШ УЧУН ЯНГИ МЕЪЁРЛАР БЕЛГИЛАНДИ

Президентнинг «Ўзбекистон Республикасининг 2013 йилги асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида» қарорини (25.12.2012 йилдаги ПҚ-1887-сон) ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг «АЁҚШларда сотиладиган автомобиль бензини ва дизель ёнилғисининг чакана нархларига чегирмалар белгилаш тўғрисида» қарорини (30.12.2012 йилдаги 375-сон) бажариш юзасидан Вазирлар Маҳкамасининг 7.03.2013 йилдаги 69-сон қарори билан Ҳукуматнинг қарорлари қўзғатириш ва қўшимчалар киритилди.

Авалло Вазирлар Маҳкамасининг «Нефть маҳсулотларини сотиш ва уларга тарифларни шакллантириш тартиби тўғрисида» қарорига (1.07.2003 йилдаги 296-сон) тузатишлар киритилди. Чунончи, нефтни қайта ишлаш заводларининг нефть маҳсулотларини темир йўл орқали ташиш бўйича салбий молиявий натижасини қоплаши тартибига ўзгартиришлар киритилди. Бугунги кунда Бухоро ва Фарғона нефтни қайта ишлаш заводларидан темир йўл орқали айнан бир турдаги 1 тонна нефть маҳсулотларининг исталган нефть базасига ҳақи миқдори бир хил бўлиши керак. Ўзгартиришларга кўра эндиликда салбий молиявий натижа умумий хўжалик фаолиятдан олинган даромадлар ҳисобига қопланади, илгари у Фарғона нефтни қайта ишлаш заводида ҳисобланган акциз солиғининг бир қисмини унинг тасарруфидан қолдириш ҳисобига қопланарди, зарарнинг ўзи эса қайтадан солиқ солиш базасига киритилмас эди.

Ўзгартиришларга мувофиқ «Ўзнефтмаҳсулот» АК нефть базаларининг чекланган устама нархлари Молия вазирлиги томонидан декларация қилинади. «Ўзнефтмаҳсулот» АК бунинг учун ҳисоб-китобларни нефть маҳсулотларини нефть базаларидан АЁҚШ жойлашган жойгача ташиш бўйича харажатларни ҳисобга олган ҳолда тақдим этади (илгари нефть базалари учун минтақавий молия органлари улар томонидан сотиладиган нефть маҳсулотларининг 1 тоннасига чекланган устамаларни сўмда декларация қилар эдилар).

Моддий-техника ресурслари стратегик турларини сотишнинг махсус тартиби тўғрисидаги низомга (ВМнинг 5.02.2004 йилдаги 57-сон қарори билан тасдиқланган) киритилган меъёрга кўра «Ўзнефтмаҳсулот» АК нефть базалари томонидан автомобиль бензини ва дизель ёнилғисини давлат бюджетидан молиялаштирилдиган ташкилотларга сотиш, ажратилган лимитларга мувофиқ, олдиндан ҳақини 100% тўлаган ҳолда – чакана нархлар бўйича амалга оширилади. Бунда бюджет ташкилотлари ажратилган лимитлардан ортиқча автомобиль бензини ва дизель ёнилғисини бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобига биржа савдолари орқали сотиб олишлари мумкин.

### ИМТИЁЗЛИЛАР САФИДАН ЧИҚАРИЛДИ

Вазирлар Маҳкамасининг 12.03.2013 йилдаги 71-сон қарори билан божхона тўловларини тўлаш бўйича имтиёзлар берилишини тартибга солиш мақсадида ҳукуматнинг айрим қарорларига ўзгартиришлар киритилди.

Чунончи, Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида кумуш буюмлар ишлаб чиқарувчи қувватларни барпо этиш тўғрисида»ги қароридан (25.03.1993 йилдаги 158-сон) кумуш буюмлар ишлаб чиқарувчи ҚҚга импорт бўйича келтириладиган асбоб-ускуналар ва материалларни божхона божларидан озод қилувчи меъёр чиқариб ташланди.

Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида тиббиёт ва фармацевтика саноатини ривожлантиришни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш чоратадбирлари тўғрисида»ги қароридан (14.08.1996 йилдаги 283-сон) «Ўзфарм-саноат» концерни учун момиқ пахта, дока, бинтлар ва шунга ўхшаш тиббий буюмларга экспорт божининг 5 фоизлик ставкасини белгиловчи меъёр чиқариб ташланди.

Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида ташқи савдо фаолиятини эркинлаштириш бўйича қўшимча чоратадбирлар тўғрисида»ги қароридан (31.03.1998 йилдаги 137-сон) импорт божхона божлари солинмайдиган товарлар рўйхатига тузатиш киритилди. Ундан эркин савдо режими ўрнатилган давлатларда ишлаб чиқарилган ва улардан келтириладиган товарлар, Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати номидан ёки унинг кафолати билан тузилган ҳукуматлараро ва кредит битимлари бўйича етказиб берилётган товарлар, шунингдек Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётига умумий суммаси 50 млн АҚШ долларидан ортиқ миқдорда бевосита инвестициялар қўйган хорижий юридик шахслар томонидан олиб келинадиган товарлар, башарти келтириладиган товарлар уларнинг ўзи ишлаб чиқарган маҳсулот ҳисобланса, чиқариб ташланди.

### СУВ ИСТЕЪМОЛИ ТАРТИБИ БЕЛГИЛАНДИ

Вазирлар Маҳкамасининг 19.03.2013 йилдаги 82-сон қарори билан Ўзбекистон Республикасида сувдан фойдаланиш ва сув истеъмоли тартиби белгиланди.

Чунончи, сувдан фойдаланиш сувдан умумий ва махсус фойдаланишларга бўлинади.

Жисмоний шахслар томонидан сувларнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи махсус иншоотлар ва қурилмаларни қўлламаган ҳолда ўз эҳтиёжларини ҳамда бошқа эҳтиёжларни қондириш мақсадида сувдан фойдаланиш сувдан умумий фойдаланиш ҳисобланади. Юридик ва жисмоний шахслар томонидан сувларнинг ва сув объектларининг ҳолатига таъсир этувчи махсус иншоотлар ва

қурилмаларни қўллаган ҳолда амалга ошириладиган сувдан фойдаланиш сувдан махсус фойдаланиш ҳисобланади.

Низомга кўра сув объектлари доимий ёки вақтинча фойдаланиш учун берилди. Муддати аввалдан белгиланмаган ҳолда фойдаланиш — доимий фойдаланиш деб эътироф этилади. Сувдан вақтинча фойдаланиш муддати: қисқа — уч йилгача ва узоқ — йигирма йилгача бўлиши мумкин. Сув олиш лимитлари қуйидаги тартибдаги устуворлиги билан белгиланади: ичимлик, даволаниш ва коммунал-маиший хўжалик учун; саноат учун; қишлоқ хўжалиги учун; санитария ва табиат муҳофазаси мақсадларида сув чиқариш учун. Улар бунинг учун ваколатли бўлган ташкилотлар томонидан белгиланади ҳамда барча сувдан фойдаланувчилар ва сув истеъмочилари учун мажбурий ҳисобланади.

Сув истеъмочилари уюшмаси ва унинг хизмат кўрсатиш зонасида жойлашган аъзолари, шунингдек бошқа қишлоқ ва сув хўжалиги органлари ҳамда ўзга юридик ва жисмоний шахслар ўртасидаги сувга доир муносабатлар шартнома асосида тартибга солинади.

Низомга кўра юридик ва жисмоний шахслар сувдан фойдаланиш ва сув истеъмоли тўғрисидаги шартномаларни уларга хизмат кўрсатадиган тегишли фойдаланиш ташкилотлари билан туздилар. Қуйидагиларнинг мавжуд бўлиши сувдан фойдаланиш ёки сув истеъмоли тўғрисидаги шартномани тузишда мажбурий талаб ҳисобланади:

сув олиш лимитлари асосида сувдан фойдаланиш ёки сув истеъмолининг тасдиқланган режаси (коммунал-маиший сув таъминотидаги фуқаролар бундан мустасно); сувдан махсус фойдаланиш ёки сувни махсус истеъмоли қилиш учун берилган рухсатномалар. Сувдан фойдаланиш ва сув истеъмоли учун сув ресурсларини олиш фақат хизмат кўрсатувчи фойдаланиш ташкилотлари билан келишган ҳолда, белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган сувдан фойдаланиш ва сув истеъмоли тўғрисидаги шартнома мавжуд бўлган тақдирдагина амалга оширилади.

Шунингдек ҳужжатда сувдан фойдаланиш ёки сув истеъмоли ҳуқуқини бекор қилишни ҳамда ушбу соҳадаги қонун ҳужжатлари талабларини бузганлик учун жавобгарлик ҳам назарда тутилган.

### 94 ТАСИГА РУХСАТ БЕРИЛДИ

Иқтисодиёт, Молия, Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирликлари, Давлат божхона қўмитасининг қарори (АВ томонидан 20.03.2013 йилда 2436-сон билан рўйхатдан ўтказилди) билан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб киришда импорт божхона божи ва қўшилган қиймат солиғидан озод қилинадиган 94 номланишдаги технологик жиҳозлар рўйхати тасдиқланди.

Янги технологик ускуна деганда — «эркин муомалага чиқариш» божхона режимида божхона расмийлаштируви вақтида, унинг ишлаб чиқарилган йили 3 йилдан кўп бўлмаган технологик ускуна тушунилади. Олиб келинадиган технологик жиҳозларнинг ишлаб чиқарилган йилини тасдиқлаш учун «эркин муомалага чиқариш» божхона режимига божхона расмийлаштируви пайтида олиб киритилаётган технологик жиҳозни ишлаб чиқарилган йилини тасдиқловчи ишлаб чиқарувчи заводнинг техник паспорти ёки бошқа ҳужжатлар тақдим этилади. Имтиёзлар янги технологик ускуналарнинг бутловчи ва эҳтиёт қисмларига, агарда улар контрактга (шартномага) мувофиқ технологик жиҳозлар билан бирга ажралмас қисми сифатида етказиб берилган тақдирда татбиқ қилинади.

Имтиёзлар, шунингдек ишлаб чиқарилган йили 3 йилдан ортиқ бўлган тўқимачилик соҳаси корхоналарини ташкил этиш, модернизациялаш ва техник қайта жиҳозлаш бўйича инвестиция лойиҳалари учун корхоналар томонидан тўғридан тўғри инвестиция ҳисобига корхона устав фондига улуш сифатида келтириладиган технологик ускуналарга ҳам қўлланилади. (Ушбу ҳужжат кейинги сонда чоп этилади).

Тақдим этилган ҳужжатларга қисқача шарҳларни эксперт-юрисгимиз Елена ЕРМОХИНА тайёрлади.

### ЭЪЛОН

Тадбиркорлик фаолиятингизни ривожлантиришмоқчимиз?

Хорижий ҳамкорлар билан алоқа ўрнатмоқчимиз?

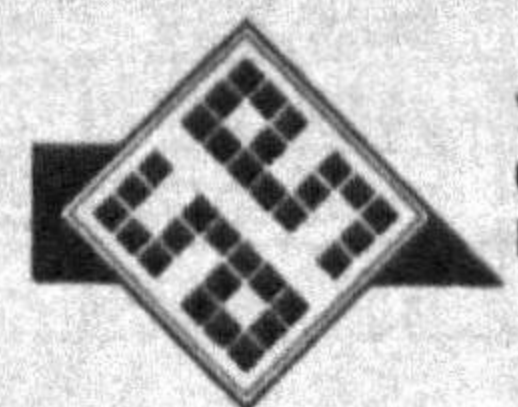
Унда ҳеч иккиланмай Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси ёки унинг ҳудудий бошқармалари, туманлар Ахборот-маслаҳат марказларига мурожаат қилсангиз кифоя. Мутахассисларимиз Палата аъзолари учун яратилган имкониятлардан хабардор қилади ва бузилган ҳуқуқларингизни ҳимоя қилишда кўмаклашади.

Палатага ташриф буюринг.

Телефонлар: (+998 71) 150-60-06, 150-60-02(03).

[www.chamber.uz](http://www.chamber.uz)

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси  
КЕЛАЖАКНИ БИРГА ҚУРАМИЗ!



ЎЗБЕКИСТОН  
САВДО-САНОАТ  
ПАЛАТАСИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯ ВАЗИРЛИГИ,  
ДАВЛАТ СОЛИҚ ҚЎМИТАСИНИНГ

ҚАРОРИ

**СОЛИҚ ҲИСОБОТИНИНГ ШАКЛЛАРИНИ  
ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА**

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2007 й., 52 (II)-сон) ва Ўзбекистон Республикаси «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 й., 9-сон, 232-модда) 7-моддасига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси **қарор қилдилар:**

реструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш бўйича бюджетдан ташқари жамғармасига мажбурий ажратмалар бўйича 11-иловага мувофиқ;

давлат божи бўйича 12-иловага мувофиқ;

ягона солиқ тўлови бўйича 13-иловага мувофиқ;

ягона ер солиғи бўйича 14-иловага мувофиқ;

қатьий белгиланган солиқ бўйича 15-иловага мувофиқ;

бозорлар томонидан олинган даромадлар бўйича 16-иловага мувофиқ;

товарларнинг айрим турлари билан чакана савдо қилиш ва айрим турдаги хизматлар кўрсатиш ҳуқуқи учун йигимлар бўйича 17-иловага мувофиқ.

2. Белгилаб қўйилсинки, 2012 йил учун солиқ ҳисоботи 2012 йилда амал қилган тартиб ва шакллар асосида тақдим этилади.

3. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2007 йил 29 декабрдаги 111, 2007-66-сон «Солиқ ҳисоботининг шакллари тасдиқлаш тўғрисида»ги қарори (рўйхат рақами 1760, 2008 йил 21 январь) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2008 й., 3-4-сон, 15-модда);

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2011 йил 15 апрелдаги 30, 2011-14-сон «Солиқ ҳисоботининг шакллари тасдиқлаш тўғрисида»ги қарорга ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қарори (рўйхат рақами 1760-1, 2011 йил 30 май) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2011 й., 22-23-сон, 238-модда).

4. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Молия вазири  
Р.АЗИМОВ.  
23-сон

Давлат солиқ қўмитаси раиси  
Б.ПАРПИЕВ.  
2013-8-сон

Тошкент ш., 2013 йил 4 март.

**МДҲ ВА БОЛТИҚБЎЙИ МАМЛАКАТЛАРИ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ АҚШ ДОЛЛАРИ, ЕВРО ВА РОССИЯ РУБЛИГА НИСБАТАН КУРСЛАРИ**

Мамлакат	Сана	АҚШ доллари		Евро		Россия рубли	
		бирлиги	курси	бирлиги	курси	бирлиги	курси
Озарбайжон	18.03.2013	1	0,7848	1	1,0168	1	0,0255
Арманистон	22.03.2013	1	418,09	1	540,80	1	13,53
Беларусь	26.03.2013	1	8620,00	1	11210,00	1	280,00
Грузия	25.03.2013	1	1,6587	1	2,1457	100	5,3623
Қозоғистон	25.03.2013	1	150,88	1	194,44	1	4,88
Қирғизистон	26.03.2013	1	47,9625	1	62,3656	1	1,5593
Латвия	25.03.2013	1	0,545000	1	0,702804	1	0,017600
Литва	26.03.2013	1	2,6569	1	3,4528	1	0,086339
Молдова	25.03.2013	1	12,3703	1	16,0164	1	0,4003
Россия	26.03.2013	1	30,7585	1	40,0845	–	–
Тожикистон	25.03.2013	1	4,7541	1	6,1432	1	0,1559
Украина	25.03.2013	100	799,3000	100	1034,9336	10	2,5840
Эстония	31.12.2010	1	11,7107	1	15,6466	1	0,383246

Манба: [www.prime-tass.ru](http://www.prime-tass.ru)

УШБУ СОҢДА:

- ✓ ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР
- Янги ҳужжатларни тақдим этамиз
- ЎзР МВ, ДСҚнинг «Солиқ ҳисоботининг шакллари тасдиқлаш тўғрисида»ги қарори
- Валюталар курси **1-2-бетлар**
- ✓ БИЗ ЯШАЙДИГАН УЙ

- Барча абонентлар – ягона базага
- Бир, икки, уч! Сотилди!
- Ҳисоблагични ўчиринг ва муаммони ҳал этинг
- Сизда ҳаммаси меъёрда
- Иссиқ ва чиройли бўлсин дейман! ШНК эса қарши

- Қўшни билан судлашганда сабрли бўлинг **3-6-бетлар**
- ✓ НАЗОРАТ
- 2013 йил апрель ойида назорат қилувчи органлар томонидан хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини текшириш режа-жадвали **7-8-бетлар**

Реклама

**“AMIR-AUDIT” МЧЖ**  
аудиторлик ташкилоти  
28.03.2008 йилдаги 00642-сон лицензия.  
ЎзР АВнинг 12.01.2005 йилдаги 991-сон гувоҳномаси.

Ўзбекистон Республикасидаги барча хўжалик юритувчи субъектларда аудиторлик текширувлари ўтказида

Малака сертификатли аудиторларни ишга қабул қиламиз  
Бухгалтерия ҳисоботи ва баланс тузиш

Тел.: (+99890) 187-04-68, (+99890) 644-62-23, 296-55-78; факс (8371) 296-52-15

**БЕВОСИТА МУЛОҚОТ**

уяли телефондан +99871  
стационар телефондан 8371

**200-00-59**

Солиқ солиш ва бухгалтерия масалалари юзасидан саволларингизга телефон орқали жавоб берамиз.

Соат 10.00 дан 12.00 гача

Хизматлар bepul

Эълонлар

**Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси  
КЕЛАЖАКНИ БИРГА ҚУРАМИЗ!**

**SMS-ТЎЛОВ БЎЙИЧА**

SMS-ТЎЛОВ хизмат тури – банк онлайн пластик карточкалари орқали жойингиздан туриб барча тўловларни амалга ошириш имкониятини беради.

Сиз ўз банкнгизга паспорт ва уяли телефоннинг билан бир мартаба ташриф буюрсангиз кифоя. Банкда Сизни тизимга киритиб, электрон имзо берилади.



Шундан сўнг уяли телефонингиз ёки Интернет воситаси орқали коммунал, солиқ, телефон, Интернет ва бошқа хизматлар учун тўловларни амалга оширишингиз мумкин.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси мутахассислари Сизга батафсил маълумот беришдан мамнундир.

Телефонларимиз: (+998 71) 150-60-06, (+998 71) 233-24-01.

[www.chamber.uz](http://www.chamber.uz) [www.smst.uz](http://www.smst.uz) [www.businessinfo.uz](http://www.businessinfo.uz)

сайтларидан юклаб олишингиз мумкин.

E-mail: [callcen...tr@chamber.uz](mailto:callcen...tr@chamber.uz), [support@smst.uz](mailto:support@smst.uz)

ЮРИДИК ХИЗМАТЛАР

Кўчмас мулк бўйича юрист маслаҳатлари. Кадастр\*. Тел. 346-16-89.

ADVOKAT ELITE. Судларда вакиллик қилиш. Корхоналар, ваколатхоналарни рўйхатдан ўтказиш, қайта ташкил этиш ва уларга юридик хизмат кўрсатиш\*. Тел.: 281-52-39, 346-16-89.

АУДИТОРЛИК ХИЗМАТЛАРИ

Аудиторлик, бухгалтерия хизматлари\*. Тел. (+998 90) 370-63-06.

БАҲОЛАШ ХИЗМАТЛАРИ

Асосий фондлар, кўчмас мулк, автотранспорт, бизнес-режаларни қайта баҳолаш\*. Тел.: (+998 98) 365-33-50, (+998 71) 245-75-47.

ХИЗМАТЛАР

Объектларни кўриқлаш. Тел.: 542-17-65, 508-74-34.

Ташкилотлар учун компьютер ва маиший техникани ҳисобдан чиқариш учун ҳужжатларни тайёрлаш. Тўлов исталган шаклда. Тел.: 233-74-95, 233-17-56, 236-76-46.

Лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаймиз\*. Тел. (+998 91) 162-60-17.

\*Хизматлар лицензияланган. Товар сертификатланган.

**ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ СЎМГА НИСБАТАН ҚЎЙМАТИ**

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2013 йил 26 мартдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек боғжона ва бошқа мажбурий тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:\*)

1 Австралия доллари	2130,97	1 Малайзия ринггити	659,85
1 Англия фунт стерлинги	3109,57	1 Польша злотийси	638,33
1 Дания кронаси	356,95	1 СДР	3067,84
1 БАА дирҳами	555,30	1 Туркия лираси	1126,29
1 АҚШ доллари	2039,60	1 Швейцария франки	2172,79
1 Миср фунти	300,03	1 ЕВРО	2634,09
1 Исландия кронаси	16,61	10 Жанубий Корея вони	18,34
1 Канада доллари	1994,52	10 Япония иенаси	215,15
1 Хитой юани	328,42	1 Россия рубли	65,94
		1 Украина гривнаси	255,17

\*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган



МУНДАРИЖА:

- Барча абонентлар – ягона базага
- Бир, икки, уч! Сотилди!
- Ҳисоблагични ўчиринг ва муаммони ҳал этинг
- Сизда ҳаммаси меъёрда
- Иссиқ ва чиройли бўлсин дейман! ШНК эса қарши
- Қўшни билан судлашганда сабрли бўлинг

## БАРЧА АБОНЕНТЛАР – ЯГОНА БАЗАГА

**Тошкентда коммунал хизматлар истеъмолчиларини ҳисобга олишнинг ягона автоматлаштирилган тизимини яратиш бўйича пилот лойиҳасини ишлаб чиқиш бошланди.**

Ўзбекистон коммунал хизматлари қандай қилиб истеъмолчиларни ҳисобга олишнинг ягона базасини яратишлари ва ундан фойдаланишлари ҳамда бунда қандай масалаларни ҳал этиш керак бўлади? Бу ҳақда Тошкентда бўлиб ўтган «Коммунал хизматлар учун маълумотларнинг биллинг тизими ва ягона ми-

жозлар базасини яратиш» давра суҳбатининг иштирокчилари сўзладилар, деб хабар қилади «Туркистон – пресс» НАА.

Муҳокамани Молия вазирлиги, «Ўзкоммунхизмат» агентлиги, Тошкент ҳокимлиги ҳамда Ўзбекистон Ҳукумати ва «Маҳаллий бошқариш тизимини қўллаб-қувватлаш: фуқаро-

лик иштироки ва ҳамкорлик» БМТТД қўшма лойиҳаси ташкил этди.

Муҳокама давомида қайд этилганидек, кейинги вақтда Ўзбекистон Ҳукумати томонидан мамлакатнинг йирик шаҳарларида коммунал инфратузилма тизимини модернизациялаш бўйича бир қатор чоралар кўрилди. Вазирлар Маҳ-



## ҚАРЗ МУАММОСINI БАРТАРАФ ЭТИШНИ КЎЗЛАБ

**UZINFOCOM®**

Компьютер ва ахборот технологияларини ривожлантириш ва жорий этиш маркази

Яқинда Компьютер ва ахборот технологияларини ривожлантириш ҳамда жорий этиш марказида софтвер компаниялар ва Олий суд ҳамда Уй-жой ва коммунал хўжалиги соҳасида қарздорликни камайтириш масалалари бўйича иқтисодий тадқиқотлар маркази вакиллари иштирокида мажлис бўлиб ўтди. Тадбир иштирокчилари хусусан:

- қарздорликни қай йўсинда камайтириш;
- қарздорлар билан қай тартибда иш олиб бориш;
- қарзларни узиш ва қарз йўқлиги ҳақидаги ҳисоботни тақдим этиш тартиб-таомилларини замонавий технологиялар ёрдамида қай йўсинда соддалаштириш сингари масалаларнинг ечимини излашга ҳаракат қилдилар.

Асосий эътибор вақтида ҳақ тўлашни судловга қадар амалга оширишга мажбурлаш масаласига қаратилди. Негаки судлар тўловларни тўламаганларга нисбатан коммунал хизматлар томонидан берилган кўплаб миқдордаги даъво аризалари билан тўлиб кетган бўлиб, бир-бирига ўхшаб кетадиган бундай даъволар юзасидан қарорлар чиқариш билан боғлиқ хизматлар кўрсатиш салмоқли харажат талаб қилмоқда.

Тўловларни тўлашга мажбурлаш масалаларини кўриб чиқишда йирик нарсаларни харид қилишда, виза ҳамда турли маълумотномалар олишда қарз йўқлиги

тўғрисида маълумотномалар тақдим этиш мажбуриятини жорий этиш усули таклиф қилинмоқда. Аммо бу борада асосий муаммо шундаки, кўплаб маълумотномалар тўплаш, уй-жой ва коммунал хўжалиги тузилмалари зиммасига қўшимча иш юклаш орқали мазкур жазо чорасининг таъсир доирасига... интизомли тўловчилар ҳам тушиб қолади. Эслатиб қўйиш усуллари орасида баъзи мамлакатлар тажрибасини ҳам инобатга олган ҳолда электрон почта орқали хабарлаш, SMS-эслатмалар юбориш, қарздорларнинг фамилияларини эълон қилиш таклифлари ҳам кўриб чиқилди.

Тадбир иштирокчилари алоҳида таъкидлаб ўтганидек, тўлов тартиб-таомилларини соддалаштириш ва тўловни амалга оширишга кетадиган вақтни бой бермаслик қарздорликни камайтиришнинг асосий шартидир. Бунинг учун эса резервлар кўп. Улар жумладан интернет-тўлов ва SMS-тўловлардан тортиб, реквизитлар кўрсатилган ва ҳисоблаб чиқилган тўлов суммаси қайд этилган тўлов бланкаларини тайёрлашгача бўлган ишларни қамраб олади.

Муаммонинг бошқа технологик, ташкилий ва ижтимоий жиҳатлари ҳам кўриб чиқилди. Тавсия йўсини қабул қилинган якуний ҳужжат ана шу муаммони ҳал этишнинг кейинги йўллари ишлаб чиқиш учун тегишли ташкилотларга юборилди.

\*Таҳририят ихтилофи вазиятларни таҳлил қилишда иштирок этмайди ва уларни ҳал қилишда кўмаклашишга ваколатли эмас.



камасининг 30.11.2012 йилдаги 337-сон қарори билан маълумотларнинг мижозлар базаси ва биллинг тизимлари учун ягона техник талаблар ва стандартларни яратиш назарда тутилган. Шу муносабат билан иссиқлик, сув, газ ва электр таъминоти, шунингдек санитария жиҳатдан тозалашни коммунал хизматлари истеъмолчиларини ҳисобга олишнинг ягона автоматлаштирилган тизимини яратиш бўйича пилот лойиҳасини ишлаб чиқиш ҳамда Тошкентда жорий этиш назарда тутилган.

«Биллинг» тушунчаси абонентлар, пул маблағларининг келиб тушиши ва ҳисоблаб ёзишларни ҳисобга олишни автоматлаштиришни ташкил этишни англатади. Биллинг реал вақтда абонентнинг шахсий ҳисоб-

этади. Ушбу жараённинг очиқ-ошкоралиги коммунал хизматлар таъминотчилари билан уларнинг истеъмолчилари ўртасида юзага келадиган кўпгина саволларга йўл қўймаслик имконини беради.

Муҳокама мижозлар ҳисобини юритишнинг ягона тизимини барпо этиш йўлида катта муаммолар борлигини аниқлади. Агентликка берган интервьюсида **Молия вазирлиги бошқармасининг бошлиқ ўринбосари Илҳом ЖАЛОЛОВ** қайд этганидек, бугунги кунда ҳар бир хизмат истеъмолчиларни ҳисобга олиш учун ўзининг локал дастурларидан фойдаланади, улар эса бир-бирларидан анча фарқ қилади. Тақдимотлар боришида сув, иссиқлик ва газ таъминоти хизматларининг вакиллари Тошкент бўйича хизмат кўрсатиладиган

рилиши учун ва бошқа ҳолларда қарздорликнинг аҳволи тўғрисида маълумотлар олиш учун қўшимча қулайликлар яратилади, – деб таъкидлади Илҳом Жалолов. – Чунончи, иш берувчилар зарур бўлганда бундай ахборотни Интернет орқали оладиган бўладилар, энди кишиларни маълумотлар тўплаш учун сарсон қилмайдилар. Хизматлар эса абонентларни анча аниқроқ била оладиган бўладилар, бу ҳам тушунмовчиликни, шу жумладан 2012 йил охирида пойтахтда юз берганидек, газ ва бошқа хизматлар бўйича қарзлар қаердан пайдо бўлганлигини аниқлай олмасликни истисно этиши керак.

Мазкур муҳокама Ҳукумат қўйган вазифани ҳал этишда дастлабки қадам бўлди. Сўнгра ишчи гуруҳ тuzилади, у коммунал хизматлар учун ягона маълумотлар базасини жорий этиш вазифаси билан босқичма-босқич шуғулланади. Ахборотнинг қандай кўринишда берилиши ҳозирча ҳал этиляпти. Ягона сайт очиш ёки умумий дастурий маҳсулот ташкил этиб, у орқали коммуналчилар ўртасида ахборот алмашинувини ташкил этадилар деган таклиф бор. Ҳозирдаёқ мавжуд муаммоларни аниқлаган олдинги пилот лойиҳаларнинг тажрибаси бор.

2011 йил февралда Тошкентнинг Мирзо Улуғбек туманида пилот лойиҳаси жорий этилган эди, – деб ҳикоя қилади интервьюда **UZINFOCOM директори Жалолиддин РАҲИМОВ**. – У аҳолига тўртта коммунал хизмат бўйича ўзининг ҳисобварақларини он-лайн кўриб чиқиш имкониятини тақдим этиши керак эди. Бунда уларнинг биллинг тизимлари ишга туширилди ва истеъмолчи ушбу ташкилотларга бормасдан, ўзининг барча ҳисобварақлари тўғрисида битта сайт (**e-kommunal.uz** – тахр.) орқали «битта дарча» режимда ахборот олиши мумкин бўлган ушбу маълумотларни жойлаштиришга ҳаракат

## КОММУНАЛ ТАРИФЛАР – СМСда

UZINFOCOM маркази янги сервисни ишга туширди. Энди Ўзбекистон бўйича коммунал хизматларга жорий тарифларни нафақат **ek.uz** сайтидан билиш, балки СМС бўйича бепул олиш мумкин. Бунинг учун «**ек**» калитини (кўштирноқсиз, орасини очмасдан, исталган регистрда, лотин ёки кирилл шрифтида) **(+99894) 655-64-64** рақамига жўнатиш етарли. Бунга жавобан барча турдаги коммунал хизматларга амалдаги тарифларнинг рўйхати СМС хабарларида келади.

варағида қолган пуллар миқдори тўғрисидаги ахборот ва бошқа ахборотларни тақдим этиб, хизматлар таъминотчиси ва абонентнинг вақтини тежаши керак. У пул маблағлари абонентнинг шахсий ҳисобварақларига келиб тушганда тўлашнинг нақд пулсиз шаклларини автоматлаштирилган тарзда назорат қилиш ва бошқаришни, илгари қилинган тўловлар, қарзнинг мавжудлиги тўғрисидаги ва бошқа ахборотларни тақдим этишни назарда тутди. Табиийки, бу ҳисобнинг аниқ бўлишини – нима учун, кимга ва қандай даврга ёзилаётганлигини – талаб

абонентларнинг турли рақамларини айтишди. Тадқиқотлар ҳатто коммунал хизматлар параллел равишда хизмат кўрсатадиган уйларда абонентлар миқдори хусусида тафовутлар борлигини кўрсатди. Мутахассислар бунда хизмат ҳам, истеъмолчи ҳам зарар кўраётганлиги бобида яқдил фикрда бўлишди. Демак, барча ахборотларни интеграциялаш ва унинг базасида бутун коммунал хизматлар фойдаланадиган ягона ҳисоб платформасини барпо этиш мақсадга мувофиқ бўлади.

Истеъмолчилар учун квартиралари, мол-мулки қайта расмийлашти-

## КОММУНАЛ ПОРТАЛ

**http://e-kommunal.uz** ва **http://ek.uz** манзиллари бўйича жойлашган УЖКХ портали иш бошлади. Бу – катта ишнинг дебочаси холос, бироқ ҳозирданок бу ерда меъёрий ҳужжатлар, ХУМШ, авария хизматлари, маҳалла кўмиталари, коммунал хизматлар етказиб берувчилари ва бошқалар ҳақида ахборот олиш мумкин.

Портал бошлов режимда ишляпти, функционал тестланади, саҳифалашдаги хатоларга ишлов берилмоқда, навигация ва юзабилитини яхшилаш бўйича таклифлар йиғилмоқда, барча таклифлар **uForum.uz** да умумлаштирилади, ишлаб чиқувчилар томонидан кузатилади ва дарҳол жорий этилади ёки ишлар режасига киритилади. **www.uz** статистик маълумотларига кўра ҳар куни 200 кирувчи қарийб 1 000 саҳифани кўздан кечирмоқда.

Коммунал хизматларни ҳисоблаш калькулятори ки-

рувчилар сони бўйича етакчилик қилмоқда, ундан фойдаланган ҳолда сиз танлаган вақтда хизматларга қанча тўлаш кераклигини била оласиз. Унда барча вариантлар ҳисобга олинган: ҳисоблагич бўйича ёки ҳисоблагичсиз, электр печга эга бўлган яшовчилар бошқа тариф бўйича тўлаши ва ҳоказо.

Шунингдек сиз порталда уй-жой-коммунал хизмат кўрсатиш соҳасидаги исталган корхонага савол қолдиришингиз мумкин, Uzinfocom маркази ходимлари уни манзилига етказиб, жавоб олишади ва уни чоп этишади.

Бугунги кунда давлат хизматчилари ҳузурига кириш қийин деган фикр шаклланган. Мазкур ҳол эса буни рад этади: раҳбарият аҳоли билан ҳамкорлик қилишга тайёр. Савол беринг, муаммоли масалаларга эътиборни қаратинг, жойларда бевосита алоқани йўлга қўйинг. Фақат биргаликда ҳаётимизни қулайлаштира оламиз.

қилинди. Бироқ бунда муаммо юзага келди – турли коммунал хизматлар маълумот базаларининг аҳволи шундай ҳолатдаки, биргина манзилни турли базаларда таққослаш анчагина мушкул.

Аҳволни яхшилаш сифатида Жалолиддин Раҳимов кадастр хизматининг маълумотлар базасидан

фойдаланишни таклиф қилади, ушбу базани уйлар ва квартираларни белгилаш учун биллинг тизимида қўллаш мумкин. Бу эса маълумотлар базаларининг бир-бирига мос келиши ёки содда қилиб айтганда, ягона базада бўлишига ёрдам беради. Ҳозирча жавоблар-

га қараганда саволлар кўпроқ, бироқ хўжалик юритишнинг ҳозирги шартлари коммуналчиларга ўз талабларини қўймоқда, уларни жамлаштириш эса – ушбу талабларнинг биридир. **О**

Ахборот манбаи  
[www.uzinfocom.uz](http://www.uzinfocom.uz)

## Бозор қонунларига биноан

# БИР, ИККИ, УЧ! СОТИЛДИ!

**Тошкентда қуриб битказилмаган 4 асосий ва 3 ёрдамчи биноси қурилган, майдони 230 кв.метр бўлган 10 та яшаш хонаси, 4,5 сотих ер участкаси бўлган, нархи 375 млн сўмлик турар жойни сотиб олишни истайсизми? Ёки 38,5 млн сўмга ёрдамчи хоналари бўлган, майдони 100 кв.метрдан ошадиган 6 хонали бир қаватдан иборат уй сотиб оласизми?**

Бу жавоби аён бўлган савол эмас, балки ОАВларимизда учрайдиган эълонларнинг мазмуни. Вақти-вақти билан Тошкентда ва республика минтақаларида суднинг ҳал қилув қарори билан ундирув қаратилган уй ва квартираларни сотиш бўйича кимошди савдолари ўтказилади. Албатта, савдолар жараёнида нарх ошади, бироқ барибир у ғоятда жозибали бўлиб қолаверади.

Кимошди савдоларида қандай қилиб иштирок этиш мумкин ва бундай турар жойни харид қилишда қандай қийинчиликларга тўқнаш келинади? Агар сиз кўчмас мулкни кимошди савдосида харид қилмоқчи бўлсангиз, ана шу ва бошқа саволларга жавоблар сизга керак бўлиб қолади.

Республикада кўчмас мулкнинг кимошди савдоларини Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш жараёнида автоматотранспорт воситалари ва кўчмас мулкни сотиш тартиби тўғрисидаги низом (Президентнинг 31.08.2006 йилдаги «Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш департаменти фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» ПҚ-458-сон қарори билан тасдиқланган) белгилайди.

### БУ ЙЎЛ КИМОШДИ САВДОСИГА ОЛИБ БОРАДИ

Аввало шуни айтиш лозимки, савдога қўйиладиган турар жой мулкдордан Фуқаролик кодексининг 25-моддасига асосан тўланмаган қарзлар ҳисобига олиб қўйилган бўлиб, унга кўра қарздор ўз мажбуриятлари юзасидан ўзига қарашли бутун мол-мулки билан жавоб беради. Бу солиқларни, коммунал тўловларни, ипотека кредитини тўлаш бўйича қарз бўлиши мумкин. Бундан ташқари, кўчмас мулк унинг эгасининг мажбуриятлари бўйича гаров бўлиши мумкин. Бунда шуни билиш лозимки, «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонуннинг (29.08.2001 йилдаги 258-II-сон) 52-моддасига кўра ундирув кишининг ягона уй-жойига, агар у қарздор ва унинг оиласининг доимий яшаш жойи бўлса, қаратилиши мумкин эмас.

Бироқ айна вақтда, агар ижро ҳужжатида ундирувни айна шу турар жойга (квартирага) қаратиш назарда тутилган бўлса ёки мазкур кўчмас мулк мажбурият бўйича гаров ашёси ҳисобланса, у олиб қўйилиши ва кимошди савдосида сотилиши мумкин. Чунки ундирувни кўчмас мулкнинг аниқ объектига қаратиш тўғрисидаги қарорни суд қабул қилади, ижрочи эса фақат уни бажаришга мажбур. Шунингдек ундирувчи ёки суд ижрочиси қарзни алоҳида турган бино ҳисобига турар жой ёки унинг муайян қисми

доирасида қоплаш тўғрисида илтимос қилиши мумкин. Бундай ҳолда суд мазкур кўчмас мулкни бўлиш ва қарздор ҳамда унинг оиласининг нормал яшашини таъминлаш мумкинлиги тўғрисида қарор қабул қилиши керак.

Шуни айтиш лозимки, агар кўчмас мулкка нисбатан суднинг ҳал қилув қарори чиқарилган бўлсагина, уни кимошди савдоларига бериш мумкин. У Суд департаментига берилади, сўнгра мажбурий ижро этиш чоралари (мол-мулкни хатлаш ва кўздан кечириш, шунингдек унинг мустақил баҳоловчи томонидан баҳоланиши) кўрилганидан кейин мазкур кўчмас мулкка доир тегишли ҳужжатларни риэлторлик компанияси – кимошди савдоларининг ташкилотчиси олади.

Агар сиз кўчмас мулкни кимошди савдосида харид қилмоқчи бўлсангиз, аввалги эгасининг қарзлари сизга тааллуқли эмаслигини билишингиз керак. Сиз уй ёки квартирани қарзларсиз сотиб оласиз, бу эса, шубҳасиз, сиз учун энг қулай шартдир.

### БИЛМОҚ ВА ИШТИРОК ЭТМОҚ

Кимошди савдолари ўтказилишидан хабардор бўлиш қийин эмас. Савдони ташкил этадиган риэлторлик компаниялари кимошди савдоларидан бир ой аввал маҳаллий оммавий ахборот воситаларида эълонлар чоп этадилар. Унда кўчмас мулк объекти, унинг бошланғич нархи, савдоларни ўтказиш вақти ва жойи тўғрисидаги маълумотлар хабар қилинади, шунингдек уларда иштирок этиш шартлари қайд этилади.

Кимошди савдоларида исталган кишилар иштирок этиши мумкин, бундан суд ижрочилари, Суд департаменти ва унинг ҳудудий бошқармалари, солиқ, молия, божхона, суд ва бошқа органларнинг ходимлари, шунингдек сотилаётган кўчмас мулкни кўздан кечирган ва баҳолаган ташкилотларнинг мутахассис ва ходимлари мустасно.

«12 стул» кинофильмининг унутилмас қаҳрамонларининг аҳволига тушиб қолмаслик учун кимошди савдоларида иштирок этиш шартларини диққат билан ўрганиб чиқинг (хотирангизда бўлса, улар бриллиантлар яширилган мебелнинг орзиқиб кутилган ашёсини арзимаган 30 рубль кимошди савдоси йиғими туфайли қўлдан бой берган эдилар). Ёдда тутинг: эълонда кўрсатилган тўловлардан ташқари, даъвогардан қўшимча тўловлар талаб қилинмайди. У закат-хабарномада кўрсатилган объектнинг бошланғич қийматидан муайян фоиз тўлаши керак, – энг кам ставка 10%ни ташкил қилади. Кимошди савдолари фақат битта кўчмас мулк объектига камида икки нафар хоҳловчи даъвогар бўлгандагина ўтказилиши мумкин, акс ҳолда улар «ўтказилмаган» ҳисобланади.



Кимошди савдоси олдидан даъвогарлар уй (квартира) билан таниша оладиган кун белгилади. Баъзи ҳолларда улар бунда уйга кишилар прописка қилинганлиги ва (ёки) бутун бир оила яшашини аниқлайдилар. Савдо ташкилотчилари бўлғуси харидорларга, улар қиладиган харажатларини реал баҳолай олишлари учун сотилаётган кўчмас мулк камчиликларини (томдан чакка ўтиши, поллари чириганлиги, канализация, иситиш тизими ишламаслиги) намоиш этишлари шартдир.

Айни ушбу босқичда хариднинг мақсадга мувофиқлиги масаласи юзага келади. Шунинг эътиборда тутингки, бундай кўчмас мулк харид қилинганда истиқболда сиз яна бир суд билан тўқнаш келишингиз мумкин – агар улар бўлса, уйдаги аввалги яшовчиларни кўчириш масаласида.

Шуни ҳам ёдда тутингки, бўлғуси харидни кўздан кечиришда суд ижроси ва кимошди савдоларини ташкил этувчи компанияда суднинг ҳал қилув қарори мол-мулкни қарздор билан янги мулкдор ўртасида бўлишни назарда тутиши ёки тутмаслигини билиб олиш ортиқчалик қилмайди. Бундай ҳолларда сизнинг у билан бир уйда яшашингизга тўғри келишини ҳисобга олинг. Агар уйда ҳеч ким яшамаса (кўпинча шундай бўлади ҳам) унда ҳеч ким прописка қилинган-қилинмаганлигини аниқлашга ҳаракат қилинг.

### СОТИБ ОЛАСИЗМИ ЁКИ ЙЎҚМИ?

Зарур ахборотни паспорт столидан ва кўпроқ БТИ (техник инвентаризациялаш бюроси) деб танилган маҳаллий кадастр органидан олиш мумкин. Дарвоқе, бундай хариднинг барча – маънавий ва моддий қийинчиликларига қарамай, ижобий томони ҳам бор. Келгусида молиявий харажатлар ва куч-ҳаракатлар жалб этилиши мумкинлиги туфайли бундай квартираларнинг нархи мослашувчан тусга эга. Сотилаётган турар жой талабга эга бўлиши ва кимошди савдосида тез сотилиши учун зарур.

Шуни айтиш лозимки, қонун ҳужжатларига мувофиқ кўчмас мулк дастлабки мулкдорига қуйидаги ҳолларда қайтарилиши мумкин:

- мол-мулкни давлат даромадига қаратиш тўғрисида суд ҳал қилув қарори ёки ваколатли орган қарорининг бекор қилиниши;

- мол-мулк бир қисмини банддан озод қилиш (уни хатловдан чиқариш) тўғрисида суднинг ҳал қилув қарори чиқарилиши;

- қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳолларда.

Агар бундай кўчмас мулк кимошди савдосига берилган бўлса-да, ҳатто гаров киритилган ва савдоларга тайёрлаш бошланган бўлса-да, уни ўтказишни тўхтатиб қўйиш мумкин. Мазкур ҳолда гаров қайтарилади ёки ундан бошқа лот бўйича савдоларда иштирок этиш учун фойдаланиш мумкин.

У ёки бу объектни сотишни тўхтатиб қўйиш тўғрисида суд ижроси савдоларни ташкил этиш бўйича компанияни ёзма равишда огоҳлантириши шарт, у эса ўз навбатида савдолар тўхтатилиши тўғрисидаги эълонни уни ўтказиш хабар қилинган нашрларнинг ўзида чоп этади.

### ТЎЛОВИ ТОНГДА – ТОВАР ТУНДА

Кимошди савдоларининг белгиланган куни ва вақти тўғрисида олдиндан ОАВда хабар қилинади. Уларда иштирок этишга буюртманомаларни қабул қилиш савдолар бошланишига бир кун қолганда тўхтатилади. Қонун бир нечта кўчмас мулк объекти бўйича савдоларда бир вақтда иштирок этишни тақиқламайди. Агар сизда савдоларда иштирок этиш имконияти бўлмаса, буни вакилингиз қилиши мумкин.

Кимошди савдолари иштирокчисига айланиш учун савдолар ташкилотчисига қуйидаги ҳужжат-

ларни тақдим этиш керак:

- буюртманома;

- кимошди савдосини ўтказиш хабарномасида назарда тутилган ижро ҳужжатининг рақами ва санаси кўрсатилган ҳолда савдолар ташкилотчисининг банк ҳисобрақамига закат киритилганлигини тасдиқлайдиган тўлов ҳужжати (квитанция) нусхаси. Агар сиз бир нечта кўчмас мулк объектини харид қилмоқчи бўлсангиз, ҳар бир закат алоҳида-алоҳида тўланиши ва алоҳида квитанция билан тасдиқланиши керак;

- белгиланган тартибда тасдиқланган ишончнома (вакиллар учун);

- чет эллик юридик ва жисмоний шахслар қўшимча равишда улар тўлайдиган миллий валюта (сўм) суммаларининг легитимлиги тўғрисида маълумотларни тақдим этишлари керак.

Тошкентда турар жойни кимошди савдоларида харид қилишни хоҳловчилар жуда кўп деб бўлмайди. Мухбиримиз ана шундай савдоларнинг бирида бўлди. Уларда ушбу материал бошида айтилган ўша 2 уй сотилди. Уларнинг ҳар бири учун 2 харидор «курашди» (эслатиб ўтамиз, бундан кам бўлиши мумкин эмас). Қиёслаш учун айтамеиз: ўша залнинг ўзида кўчмас мулк сотилганидан кейин ундирув қаратилган автомобиллар бўйича савдолар ўтказилиши керак эди. Бу савдолар анча кўпроқ қизиқиш уйғотди.

Ҳар бир иштирокчига унинг рақами, кўчмас мулк объектнинг номи, ижро ҳужжатининг рақами ва санаси кўрсатилган карточка берилди.

Савдоларни олиб борувчи савдо қадамани тайинлади, у бошланғич қийматнинг 1–10%и доирасида белгиланади ва лотнинг хусусияти ва унга бўлган талабга боғлиқдир. Жараён иштирокчилар фаоллиги ошганда ошиши ёки қизиқиш бўлмаганда пасайиши мумкин.

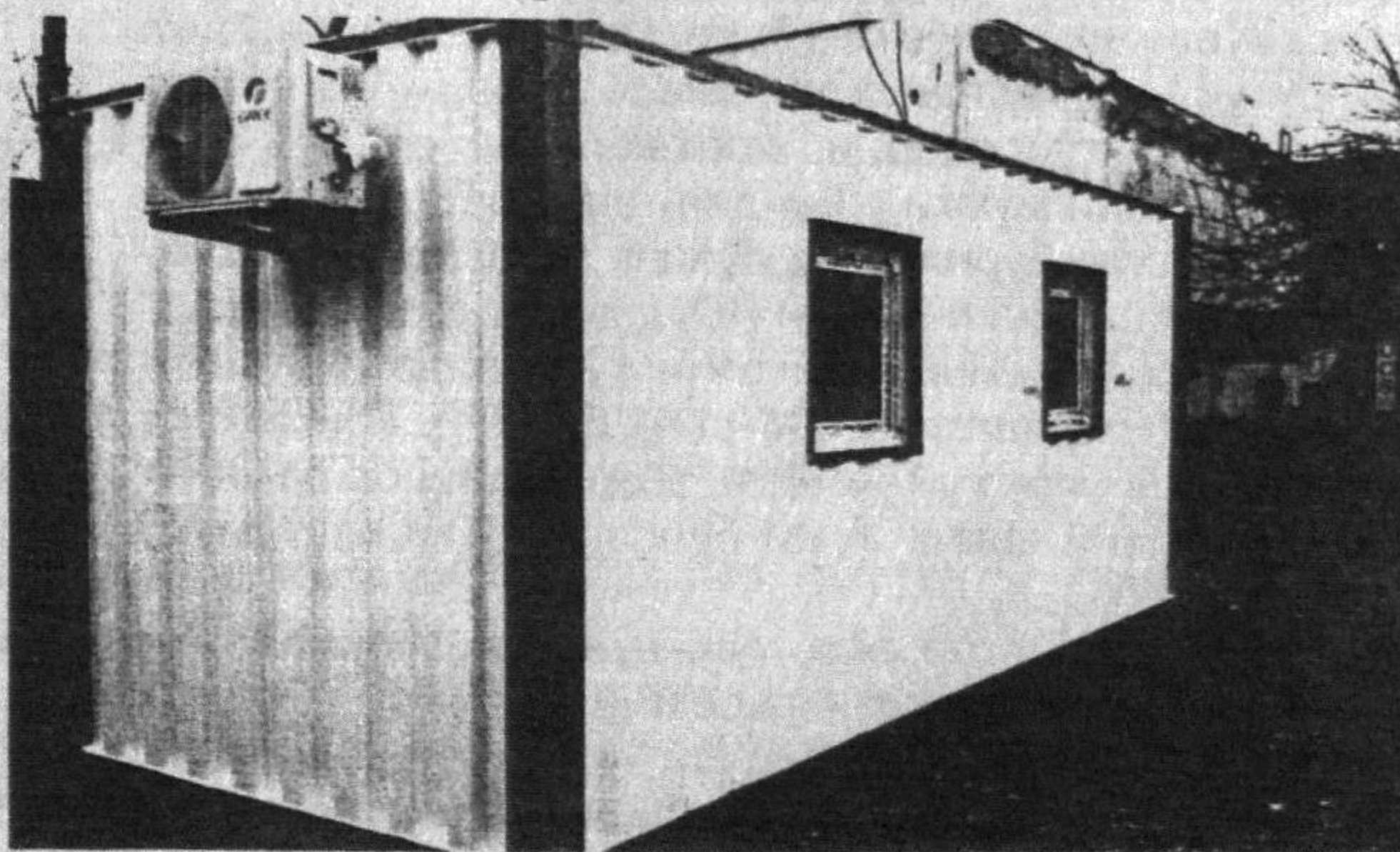
Биринчи уйнинг бошланғич нархини айтгач, олиб борувчи сўрайди: «Ким кўпроқ?». У ижро ҳужжатининг хусусияти ва рақамини айтади. Даъвогарлар савдоларда иштирок этишга розилик белгиси сифатида карточкаларини юқорига кўтардилар.

Энг кўп нархни таклиф қилган даъвогарнинг рақами уч

## Реклама

# ЯШАШ УЧУН ВАГОНЧАЛАР

Ҳар хил турдаги вагончаларни  
ишлаб чиқариш Маҳсулот сертификатланган



Тел. (+99890) 999-07-06, 253-39-99

E-mail: dmitriy@modul-stroy.uz

H1672

096-12

марта такрорлангач, олиб борувчи болгачани стол устига уради: «Сотилди».

Журналист сифатида турли қизиқарли вазиятларни кутганимга қарамай, иккинчи уй савдоси ҳам тинч ўтди. Умуман олганда, иккала уйнинг сотилишига 15 дақиқагина сарфланди.

Савдоларни ўтказиш натижалари бўйича ғолиблар баённомаларни имзоладилар, акс ҳолда кимошди савдолари ўтмаган ҳисобланади. Шунини қайд этиш жоизки, бу ерда тўловни чўзишга ўрин йўқ. Ғолиб 5 банк куни мобайнида лотни тўлиқ (закалат суммасини чегирган ҳолда) тўлаши шарт. Акс ҳолда олдиндан тўланган ҳақ суммаси кимошди савдолари харажатларини тўлаш ҳисобига ва давлат хазинасига ўтиб кетади.

Ёдда тутинг, сизнинг кимошди савдоларида кўчмас мулкни харид қилиш харажатларингиз фақат савдо натижасида шаклланган унинг якуний қийматига тенг. Ҳеч қандай қўшимча тўловлар талаб қилинмайди.

Савдоларнинг қолган иштирокчиларига келсак, уларга 5 банк куни мобайнида бутун закалат суммаси қайтарилади. Келгусида бундан бошқа савдоларда иштирок этишга тўлов учун фойдаланиш мумкин.

Суд ижрочилари туман (шаҳар) бўлимининг катта суд ижросиси томонидан тасдиқланган кимошди савдолари натижалари тўғрисидаги баённома олди-сотди шартномаси кучига эга, у мулк ҳуқуқини тасдиқлайдиган расмий ҳужжат ҳисобланади ва нотариал тасдиқланмайди. Унинг асосида харид қилинган кўчмас мулк «Ергеодезкадастр» давлат кўмитасида рўйхатдан ўтказилади.

Хотимада шундай демоқчиман: сизнинг кўчмас мулкнинг кимошди савдоларига қўйилмаслиги ва уни кимдир сотиб олмаслиги учун ўз мажбуриятингиз бўйича ҳақни ўз вақтида ва тўлиқ тўланг. Акс ҳолда сизнинг уйингиз ҳам кимошдига тушиши эҳтимолдан холи эмас. **О**

Ольга КИРЬЯКОВА, мухбиримиз.



## Мавзуга қайтиб

# ҲИСОБЛАГИЧНИ ЎЧИРИНГ ВА МУАММОНИ ҲАЛ ЭТИНГ

**?** Газетангиз газни ҳисоблаш асбобларини техник кўздан кечириш (текшириш) муаммолари ва у билан боғлиқ ҳолда газ таъминотчиларининг истеъмолчиларга нисбатан ноқонуний ҳаракатлари тўғрисида кўп маротаба ёзган эди («Норма маслаҳатчи», 15.11.2011 йилдаги 46 (331)-сон – «Газ ҳисоблагич аппаратлари текшириладиган фурсат келди», 16.10.2012 йилдаги 41 (378)-сон) – «3 миллион сўм тўлашингиз керак. Акс ҳолда газни узамиз» материали, шунингдек газ истеъмолини ҳисобга олиш асбобларини текширтириш тўғрисида газетанинг 15.11.2011 йилдаги 46 (331)-сонидан батафсил берилган). Хусусан, сўз шартномаларнинг йўқлиги ёки уларда газ асбобини текширтиришнинг зарурлиги тўғрисида ўз вақтида огоҳлантириш шартининг йўқлиги тўғрисида борган эди. Ушбу жиҳат ҳам аҳамиятга эга. Бироқ муаммонинг моҳияти, демек унинг ечими ҳам истеъмолчи билан газ таъминотчиси ўртасидаги намунавий шартномада ушбу масала етарлича аниқ тартибга солинмаганликда кўринади.

«Метрология тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ маиший газ ҳисоблагичлари учун текширтиришлар ўртасидаги муддат 4 йилда 1 мартани ташкил қилади. Вазирлар Маҳкамасининг 28.03.2002 йилдаги 99-сон қарори билан тасдиқланган Низомга кўра текшириб кўриш муддати ўтган приборлар носоз ҳисобланади ва фойдаланишга қўйилмайди (10-банд).

Шунини таъкидлаш лозимки, Қонун талаби сўзма-сўз шартноманинг «Истеъмолчининг мажбуриятлари» бўлимига киритилган. Бироқ газ таъминотчилари Низомнинг 10-бандидан келиб чиқадиган ўз мажбуриятларининг бирортасини унга киритмаганлар. Натижада газ ҳисоблагичларини текширтириш бўйича мажбуриятларнинг дисбаланси юзага келган. Айтишларича, янги

шартномага истеъмолчини текширтириш зарурлиги тўғрисида огоҳлантириш банди киритилибди, бироқ бу етарли эмас.

Биз, қонунга итоат қилувчи фуқаролар (истеъмолчилар), қонунчилик талабларини бажаришга – газ ҳисоблагичларини 4 йилда 1 марта текширтиришга тайёрмиз. Бироқ ушбу талабни бажариш учун, Низомга кўра, текширтириш муддати ўтган (ёки носоз) газ асбоблари даставвал ўз вақтида демонтаж қилиниши, газ таъминотчиси – корхона мутахассислари томонидан фойдаланишга киритилмаслиги керак.

Шу сабабли шартномага қуйидаги мажбуриятни киритиш зарур: газ истеъмолчилари томонидан «Метрология тўғрисида»ги Қонун талаби ўз вақтида бажарилиши учун газ таъминотчиси носоз (текшириб кўриш муддати ўтган) газ ҳисоблагичларини ўз вақтида демонтаж қилиш (фойдаланишга қўйилмаслиги) шарт.

Бу – Қонун талабини бажаришда бирламчи мажбурият. Агар у шартномага киритилса, газ ҳисоблагичларини текширтириш бўйича барча муаммолар тўлалигича ҳал бўлади. Биз, истеъмолчилар, бу муаммолар Трансгаз ва Тошкентшаҳаргаз томонидан Низом 10-бандининг талаблари эътиборга олинмаганлигидан келиб чиққан деб ҳисоблаймиз.

Умид қиламизки, газетангиздаги кўп сонли истеъмолчилар номидан тайёрланган ушбу материалга ваколатли ва назорат қилувчи органларнинг мансабдор шахслари эътибор берадилар ва газ истеъмолини ҳисоблайдиган асбобларни текширтириш тартиби ва у билан боғлиқ муаммоларни ҳал этиш бўйича таклифларимизни ҳисобга оладилар.

Д.СОИПОВ,

Тошкент шаҳар Учтепа туманидаги  
«Шофайзибоғ» маҳалла кўмитасининг  
раиси.



## ШАРТЛАРНИ ФАҚАТ БИР ТОМОН БЕЛГИЛАМАСИН

Фикримизча, газни ҳисоблаш асбобларини текширтиришларни тартибга солиш учун аввало Тошшаҳаргаз ва унинг филиаллари яқка тартибдаги истеъмолчилар билан шартномалар тузиш бўйича бошлаган ишни охирига етказиш зарур. Гап фақат бундай шартнома ҳар бир квартира ва уй эгасининг қўлида бўлишидагина эмас, истеъмолчиларнинг жуда кўплиги туфайли бу мушкул иш. Муҳими, шартнома қонунчилик талабларига мувофиқ бўлиб, тенг равишда таъминотчининг ҳам, истеъмолчининг ҳам манфаатларига жавоб берсин.

Газетхонлар бошлаб берган мунозара газ ҳисоблагичларини текширтиришни ўз вақтида ўтказиш бўйича меъёрий талабларни самарали бажаришни таъминлаш механизми бўйича муносабатларни тартибга солишни жиддий аниқлаштиришларнинг зарурлигини белгилади. Шу нуқтаи назардан қараганда табиий газ таъминотчиси билан фойдаланувчи ўртасидаги шартномада қуйидаги талабларни аниқ акс эттириш мақсадга мувофиқ бўларди.

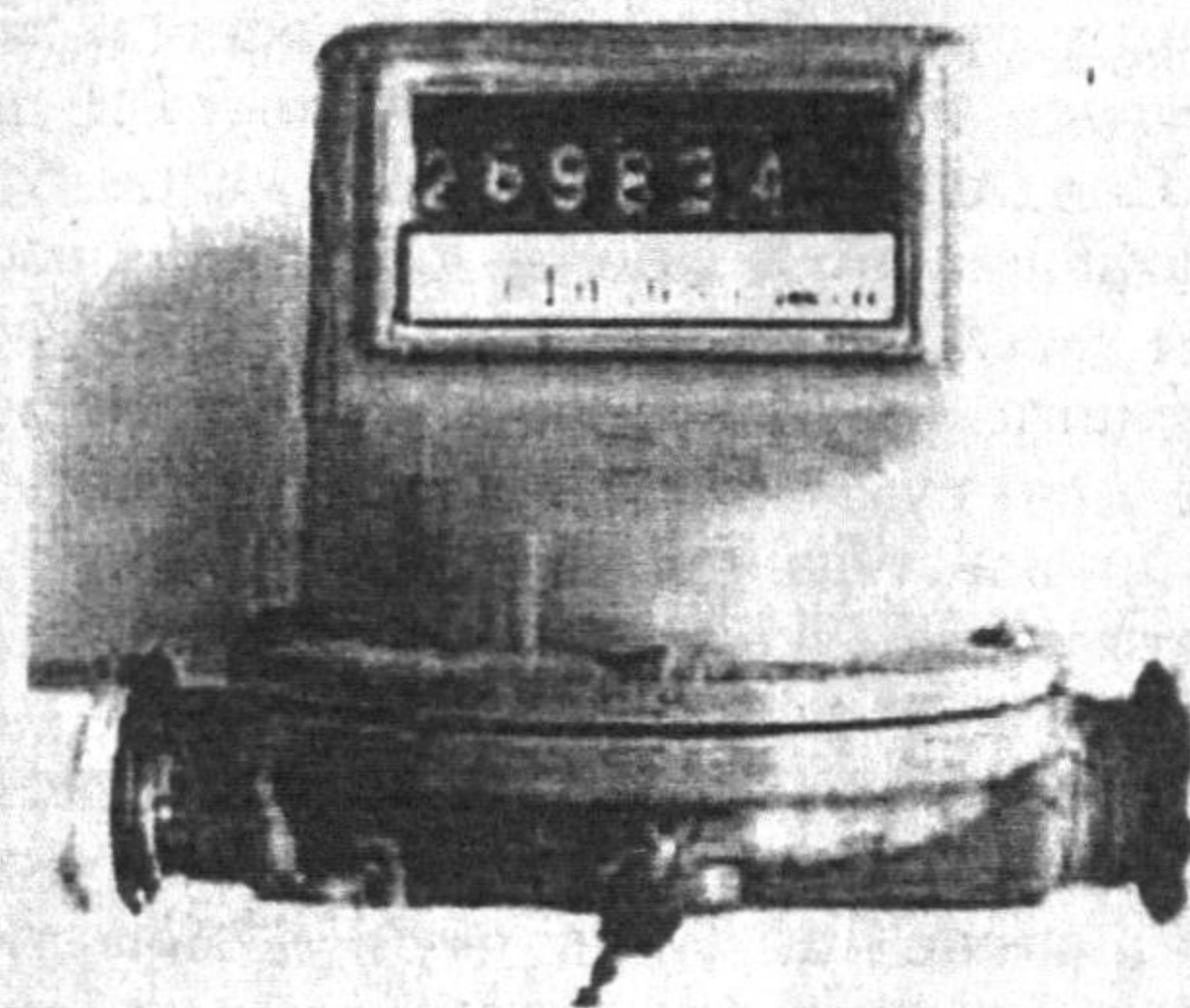
**Биринчидан.** Газ ҳисоблагични штатга кўра 4 йилда 1 марта текширтиришни ўтказишни<sup>1</sup> нафақат ушбу энергоресурс истеъмолчиси, балки унинг таъминотчиси учун ҳам мажбуриятга айлантириш. Ушбу мажбуриятнинг ижроси таъминотчи томонидан газни ҳисоблаш асбобларидан фойдаланиш муддатлари мониторингини ўтказиш, ушбу муддатлар тугаши тўғрисида ўз вақтида огоҳлантириш, ушбу асбобларни демонтаж қилиш (олиб ташлаш) ва мазкур жараёни тегишли далолатнома билан расмийлаштириш ҳамда текширтирилган ҳисоблагични ўрнатиш, зарур ҳолларда эса – уни алмаштириш йўли билан таъминланиши мумкин. Бундай механизм текширтириш бўйича мажбуриятни бир ёқлама тарзда истеъмолчига юклашни истисно этади. У фақат текширтиришга ҳақ тўлаши ва ваколатли шахсларнинг ҳисоблаш

асбобини кўздан кечиришга имкон яратиши керак.

**Иккинчидан.** Истеъмол қилинадиган газни ҳисобга олиш ҳисоблагичи фойдаланувчининг мулки ҳисобланади. Бироқ, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 54-моддасига кўра, мулкдан фойдаланиш экологик муҳитга зарар етказмаслиги, фуқаролар, юридик шахслар ва давлатнинг ҳуқуқларини ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини бузмаслиги шарт. Худди шундай талаб Фуқаролик кодекси (ФК)нинг 172-моддасида, «Ўзбекистон Республикасида мулкчилик тўғрисида»ги Қонун (31.10.1990 йилдаги 152-ХII-сон) 1-моддасида белгиланган. Шу боис фойдаланувчи газни ҳисоблаш асбобларидаги қонунчилик талабларига, шу жумладан метрологик талабларга мувофиқ фойдаланиши шарт. Таъминотчи эса ўз навбатида истеъмолчининг мазкур мажбуриятини бажариши, яъни фойдаланишнинг 4 йиллик муддати тугаган пайтда газ ҳисоблагични фойдаланувчи билан олдиндан келишилган кунда уни метрологик назорат қилиш учун газ ҳисоблагични олиб қўйиши керак.

**Учинчидан.** Ушбу мажбуриятларни бажармаслик, ўз вақтида бажармаслик айбдор тарафнинг жавобгар бўлишига олиб келиши керак. Шартномада эса масалани ҳал қилишда ҳар бир тараф мажбуриятлари аниқ белгиланиши лозим. Бунда уларни бажармаслик ёки лозим даражада бажармаслик учун муддати ўтган ҳар бир кун учун пеня тарзида жавобгарликни белгилаш мақсадга мувофиқдир. Бундан ташқари, асбобни текшириш муддати ўтганда газ истеъмоли учун молиявий жавобгарлик уни қасддан шикастлаш ёки ҳисоблагични ўз вақтида алмаштиришга тўсқинлик қилиш ҳолидагина мумкин.

**Тўртинчидан.** Газни ҳисобга олиш приборларини сотиб олиш, уларни квартираларда ва яқка тартибдаги



уйларда ўрнатиш ва улардан фойдаланиш тартиби тўғрисида низомнинг<sup>2</sup> (бундан кейин – 99-сон Низом) 10-бандига мувофиқ текшириб кўриш муддати ўтган приборлар носоз ҳисобланади ва фойдаланишга қўйилмайди. Бундан ташқари, 99-сон Низом 42-бандининг биринчи хатбошида белгиланишича, «Ўзтрансгаз» акциядорлик компаниясининг ҳудудлараро унитар корхоналари ва газни ҳисобга олиш приборларига техник хизмат кўрсатувчи бошқа ихтисослашган ташкилотлар **3 кун муддатда таъмирлашлари ёки, таъмирлаш мумкин бўлмаган тақдирда, носоз приборни Ўзбекистон Республикаси учун сертификатланган соз приборга алмаштириши шарт.** Айни шу сабабли газ таъминотчиси 99-сон Низомни бажариш учун текшириш муддати ўтган газ ҳисоблагичларни **ўз вақтида демонтаж қилиши ва улардан фойдаланишга йўл қўймаслиги шарт.** Таъминотчининг бундай мажбурияти табиий газни чакана истеъмолчиларга етказиб беришлари тўғрисидаги шартномада ўз аксини топиши керак.

Ҳисоблаш асбобининг стандарт талабларига номувофиқлиги аниқланганда тўловни ҳисоблаб чиқариш масаласи мазкур масаланинг муҳим жиҳати ҳисобланади. 99-сон Низом 42-бандининг иккинчи хатбошисига кўра истеъмолчи газни ҳисобга олиш прибори носозлиги тўғрисидаги ариза билан газ етказиб берувчига муурожаат қилган вақтдан бошлаб унинг тўлиқ тикланишигача бўлган даврда газ қийматини олдинги йилдаги ўртача мавсумий газ истеъмолидан келиб чиқиб тўлайди. ФК 5-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ ФК 2-моддасининг биринчи, тўртинчи ва бешинчи қисмларида<sup>3</sup> назарда тутилган муносабатлар қонун ҳужжатлари ёки тарафларнинг келишуви билан тўғридан-тўғри тартибга солинмаган ҳолларда фуқаролик қонун ҳужжатларининг ўхшаш муносабатларни тартибга солувчи нормаси қўлланилади (қонун ўхшашлиги). Шу туфайли газни ҳисоблаш асбоби носоз бўлганда, агар таъминотчи у қасддан қилин-

<sup>1</sup>Ушбу регламент «Ўзстандарт» агентлиги тасдиқлайдиган, мажбурий давлат текширувидан ўтказиладиган ўлчов воситалари гуруҳларининг номенклатура рўйхатида назарда тутилган (28.12.1993 йилдаги «Метрология тўғрисида»ги 1004-ХII-сон Қонуннинг 17-моддаси).

<sup>2</sup>ВМнинг 28.03.2002 йилдаги 99-сон қарори билан тасдиқланган.

<sup>3</sup>Фуқаролик қонун ҳужжатлари фуқаролик муомаласи иштирокчиларининг ҳуқуқий ҳолатини, мулк ҳуқуқи ва бошқа ашёвий ҳуқуқларнинг, интеллектуал фаолият натижаларига бўлган ҳуқуқларнинг вужудга келиш асосларини ҳамда уларни амалга ошириш тартибини белгилайди, шартнома мажбуриятлари ва ўзга мажбуриятларни, шунингдек бошқа мулквий ҳамда у билан боғлиқ шахсий номулкий муносабатларни тартибга солиди (ФК 2-моддасининг биринчи қисми).

Шахсий номулкий муносабатлар ва мулкий муносабатлар билан боғлиқ бўлмаган шахсий муносабатлар, агар қонунларда бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса ёки бу муносабатларнинг моҳиятидан ўзгача ҳол англашилмаса, фуқаролик қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади (ФК 2-моддасининг тўртинчи қисми).

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган белгиларга жавоб берадиган оилавий муносабатларга, меҳнат муносабатларига ва табиий ресурслардан фойдаланиш ҳамда атроф муҳитни муҳофаза қилиш муносабатларига нисбатан фуқаролик қонун ҳужжатлари бу муносабатлар махсус қонунлар билан тартибга солинмайдиган ҳолларда қўлланилади (ФК 2-моддасининг бешинчи қисми).



ган ҳаракатлар (асбобни шикастлаш) натижасида юзага келганлигини исботламаса, фойдаланилган газ учун тўловларни ҳисоблаб чиқишда ФК 5-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ 99-Низом 42-бандининг иккинчи хатбошиси қўлланиши керак. Шу муносабат билан шартномага

шундай қонидани киритиш мақсадга мувофиқ бўладики, унга кўра мутахассислар томонидан газни ҳисоблаш асбоби носоз деб топилган пайдан бошлаб уни тўлиқ тиклаш ва ўрнатишга қадар газ истеъмоли учун тўлов аввалги йил учун истеъмом қилинган газнинг ўртача суммасидан

келиб чиқиб ҳисобланади. Шу муносабат билан барча томонидан мазкур қондалар бир хилда қўлланиши учун амалдаги қонун ҳужжатларига тегишли ўзгартиришлар киритилиши керак. ○

**Сайёра ҲАКИМОВА,**  
эксперт-юригимиз.

**ТАҲРИРИЯТДАН.** Худди шундай ўзгартиришларни нафақат газ, балки бошқа энергоресурслар – электр, иссиқ ва совуқ сув истеъмолини белгилайдиган қонун ҳужжатларига ҳам киритиш мақсадга мувофиқ кўринади. Бу истеъмомчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва кўрсатилаётган хизматларнинг сифати учун таъминотчининг жавобгарлигини оширишга хизмат қилади.

Таҳририят фаол фуқаролик позицияси учун Тошкент шаҳар Учтепа туманидаги «Шофайзибоғ» фуқаролар йиғинига (раиси Д.З.Соипов) чин дилдан миннатдорчилик билдиради ва газетхонлар ҳамда таҳририятнинг бир ерга жамланган фикри кўпчилигининг эътиборини тортади ва иш манфаатларига хизмат қилади деб умид билдиради.

## СИЗДА ҲАММАСИ МЕЪЁРДА

**?** Мен 15 йилдан бери ишлайдиган ва яхши мутахассис деб ҳисобланадиган ташкилот идоравий уй-жой қуряпти. Уй-жой ходимлар ўртасида навбатга мувофиқ тақсимланмоқда. Бироқ менинг яшаш майдонини кенгайтириш тўғрисидаги илтимосимга рад жавоби беришди, чунки бир хонали квартирамнинг умумий майдони 37 кв.метр бўлиб (18 кв.метри яшаш учун мўлжалланган, унда мен бўйи етган қизим билан яшайман), бу турар жой яшашнинг ижтимоий меъёрларига мувофиқ келади.

Корхонанинг уй-жой комиссияси тўғри қилганми?

А.Ризаева, Тошкент ш.

– Сизнинг ҳолатингизда корхонанинг уй-жой комиссияси тўғри қилган.

Уй-жой майдонининг ижтимоий нормаси бир киши ҳисобига 16 квадрат метрдан кам бўлмаган умумий майдон ҳажмида, кресло-аравачада ҳаракатланадиган ногиронлар учун эса – 23 метрдан кам бўлмаган ҳажмда белгиланади. Муниципал, идоравий уй-жой фонди ва аниқ мақсадли коммунал уй-жой фондининг уйларида турар жой фуқароларга кўрсатилган меъёр доирасида берилади.

Бироқ бир хонага турли жинсдаги шахсларни, эр-хотинлардан ташқари, жойлаштирамаслик мақсадида ушбу меъёр оширилиши мумкин. Қўшимча майдон республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан тасдиқланган Рўйхатда<sup>1</sup> кўрсатилган айрим сурункали касалликларнинг оғир шакллари билан оғриган оила аъзоларига ҳам берилиши керак (Уй-жой кодексининг 42-моддаси). ○

**Римма СОЛОДОВНИКОВА,**  
эксперт-юригимиз.

<sup>1</sup>Беморнинг уй-жой майдони кўпайтирилиши мумкин бўлган айрим оғир турдаги сурункали касалликларининг рўйхати (соғлиқни сақлаш вазирининг АВ томонидан 10.08.2001 йилда 1060-сон билан рўйхатдан ўтказилган буйруғи билан тасдиқланган).

## Бизга ёзган эдингиз...

# ИССИҚ ВА ЧИРОЙЛИ БЎЛСИН ДЕЙМАН! ШНК ЭСА ҚАРШИ

**?** Хусусий уйимда камин қурмоқчи бўлдим. Буни қандай қилиб қонуний асосда қилиш мумкинлигини билишга қарор қилдим. Рухсат олиш учун шаҳар газ идорасига мурожаат қилдим ва каминларга умуман рухсат йўқлигини эшитиб ғоятда ҳайратландим. Ҳайратланганимга сабаб – мен бўлган кўп уйларда камин бор. Демак уларнинг ҳаммаси қонунга хилоф равишда қурилган экан-да?

О.Горбунова.

– Ҳақиқатан ҳам, 2.08.01-05 ШНК «Турар жой бинолари»нинг (Давархитектурилишқўмнининг 7.12.2005 йилдаги буйруғи билан тасдиқланган) 9.29-бандига кўра турар жой биноларида буғ билан иситиш тизимлари ва газда иситувчи каминларни қўллашга йўл қўйилмайди.

Хусусий уйларда, агар уй 2 қават-

дан баланд бўлмаса, печкада иситишга йўл қўйилади (2.08.01-05 ШНКнинг 9.32-банди). Бироқ бунда ҳам каминлар тилга олинмайди.

Бундай чеклаш газда иситиш тизимидан фойдаланиш хавфи юқорилиги билан изоҳланади. Унинг созланганлиги устидан қаттиқ кузатиб бориш зарур. Чунончи, Тошкент шаҳар ИИББ

ёнғин хавфсизлиги бошқармасининг статистик маълумотларига кўра 2012 йилда печка қурилмасининг носозлиги туфайли Тошкентда 89 та ёнғин юз берган, бундан 39 таси газ асбобларининг носозлиги туфайли келиб чиққан. ○

**Ольга КИРЬЯКОВА,**  
мухбиримиз.



# ҚЎШНИ БИЛАН СУДЛАШГАНДА САБРЛИ БЎЛИНГ

**?** *Ўтган йили квартирамга сув тошириб етказилган зарарни қоплаш тўғрисида судга даъво аризаси берган эдим. Суд бир неча ойдан бери чўзилиб келяпти, унинг қачон тугаши ҳам номаълум. Таниш юристимнинг айтишича, фуқаролик судида ишларни кўриб чиқиш муддатлари қонун билан чекланмаган. Шу сабабли улар ойлар, баъзан эса йиллар мобайнида кўрилади. Наҳотки шундай бўлса?*

Ольга.

– Фуқаролик процессуал кодекси (ФПК) 131-моддасининг иккинчи қисмига кўра алимент ундириш ҳақидаги, майиб бўлиш ёки соғлиққа бошқача тарзда шикаст етганлиги, шунингдек боқувчининг ўлими натижасида кўрилган зарарнинг ўрнини қоплаш тўғрисидаги ишлар ҳамда меҳнатга доир ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган талаблар бўйича кўзғатилган ишлар, башарти тарафлар бир туман ёки шаҳарда жойлашган бўлса, биринчи инстанция суди томонидан судда кўришга тайёрлаб бўлинган кундан эътиборан 10 кундан кечиктирмай, бошқа ҳолларда эса, 20 кундан кечиктирмай кўрилиши лозим. **Қолган фуқаролик ишлари бир ойдан кечиктирмай кўрилиши лозим.**

Агар аризачи томонидан битта аризада ёки суд томонидан битта иш юритувда бир қанча талаблар бирлаштирилган ҳамда судда кўришга тайёрлаш ва кўриш юзасидан турлича муддатлар белгиланган бўлса, фуқаролик иши судда кўришга тайёрлаб бўлинган кундан эътиборан бир ойдан кечиктирилмай кўрилиши лозим<sup>1</sup>.

Фуқаролик ишларини судда кўришга тайёрлаш ариза қабул қилинган кундан бошлаб 10 кунлик муддатдан кечиктирмай амалга оширилиши лозим. Бу муддат алоҳида ҳолларда ўта мураккаб ишлар бўйича судьянинг асосланган ажрига биноан кечиктирилиб, 20 кунга етказилиши мумкин, ФПК 131-моддасининг иккинчи қисмида кўрсатилган ишлар бундан мустасно.

Шу тариқа, **сизнинг даъвоингиз бўйича иш уни суд муҳокамасига тайёрлаш тугаган кундан бошлаб 1 ой мобайнида кўрилиши керак.**

Бироқ шуни таъкидлаш лозимки, квартирага сув тошириш туфайли етказилган зарарни қоплаш тўғриси-

даги ишлар бўйича судлар суднинг курилиш-техник, баъзан эса суд-товаршунослик экспертизасини ҳам ўтказишни тайинлайдилар. Бундай ҳолда улар иш юритувни тўхтатишга ҳақлилар.

Шунингдек тарафларнинг бири ҳар доим ҳам суд мажлисларига келишга имкон топмайдиган ҳоллар (масалан, касаллиги ёки бошқа шаҳарга хизмат сафарига кетганлиги туфайли) учраб туради. ФПКнинг 93-моддасига биноан эса суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг илтимоси бўйича ёки ўз ташаббуси билан кўришдаги ҳолларда иш юритишни тўхтатиб туришга **ҳақли:**

1) тараф Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари таркибида муддатли ҳақиқий ҳарбий хизматни ўтаётган бўлса ёки мазкур шахслар давлатнинг бирорта мажбуриятини бажариш учун жалб қилинган бўлса;

2) тараф даволаш муассасасида бўлса, шунингдек тарафлардан бирида судга келишга тўсқинлик қиладиган, тиббиёт муассасасининг маълумотномаси билан тасдиқланган касаллик мавжуд бўлса;

3) алимент ундириш, майиб бўлиш ёки соғлиққа бошқача тарзда шикаст етганлиги, шунингдек боқувчисининг ўлими натижасида кўрилган зарарнинг ўрнини қоплаш тўғрисидаги талаблар бўйича ҳақиқатда бўлиш жойи номаълум бўлган ҳолларда жавобгар қидирилатган бўлса;

4) тараф узоқ муддатли хизмат сафарига бўлса ёки бошқа узрли сабабга кўра йўқ бўлса;

5) **суд томонидан экспертиза тайинланган бўлса.**

Бундан ташқари, ФПКнинг 92-моддасида кўрсатилган ҳолларда суд иш юритишни тўхтатиб туриши **шарт:**

1) агар ишда тараф бўлган фуқаро вафот этиб, низоли ҳуқуқий му-

носабат ҳуқуқий ворисликка йўл қўйса ёки ишда тараф бўлган юридик шахс қайта ташкил этилса;

2) фуқаро (тараф) муомала лаёқатини йўқотса;

3) жавобгар Қуролли Кучларнинг ҳаракатдаги қисмида бўлса ёки Қуролли Кучларнинг ҳаракатдаги қисмида бўлган даъвогар илтимос қилса;

4) фуқаровий, жиноий ёки маъмурий суд ишларини юритиш тартибидан кўрилатган бошқа иш ҳал қилинмасдан олдин кўришнинг имкони бўлмаса.

Шуни билиш лозимки, бундай ҳолларда ишни кўриш муддати иш юритув тўхтатилган пайтдан эмас, балки бунинг учун асос бўлган ҳолатлар юзага келган пайтдан бошлаб тўхтатилади. Чунинчи, агар жавобгар 10-санада касал бўлиб қолса, суд эса буни 20-санада билса, ишни кўриш жавобгар касал бўлган кундан бошлаб тўхтатилади.

Иш юритув ишдаги иштирокчиларнинг аризаси ёки суднинг ташаббусига кўра, уни тўхтатишни юзага келтирган ҳоллар йўқолгандан кейин тикланади.

Иш юритув тикланганда суд ишдаги иштирок этувчи шахсларни умумий асосларда чақиради.

Олий суд Пленумининг «Фуқаролик ишларини судда кўришга тайёрлаш ва уларни кўриш муддатлари тўғрисида»ги қарорида (24.09.1999 йилдаги 18-сон) кўрсатилишича, фуқаролик ишларини кўришнинг процессуал муддатларига оғишмай риоя этишлик одил судловни амалга оширишда қонунчиликни мустаҳкамлашга, суд иш юритуви иштирокчиларининг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган энг муҳим омиллардан биридир. **○**

**Ахтам ҲИКМАТОВ, адвокат.**

<sup>1</sup>Олий суд Пленумининг 19.12.2003 йилдаги «Фуқаролик процессуал қонун ҳужжатлари айрим нормаларининг Судлар томонидан қўлланилиши ҳақида» 19-сон қарори 10-банди.

НАЗОРАТ ҚИЛУВЧИ ОРГАНЛАР ФАОЛИЯТИНИ МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИ

2013 ЙИЛ АПРЕЛЬ ОЙИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НАЗОРАТ ҚИЛУВЧИ ОРГАНЛАРИ ТОМОНИДАН ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР ФАОЛИЯТИНИ ТЕКШИРИШ\*

РЕЖА-ЖАДВАЛИ

Назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи республика кенгашининг 2012 йил 30 ноябрдаги 2/1-Г-сон қарори билан

ТАСДИҚЛАНГАН.

Кенгашнинг тегишли қарорлари билан режа-жадвалга ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиши мумкин.

Назорат қилувчи орган даражаси

A – туман

B – вилоят

C – республика

НАЗОРАТ ҚИЛУВЧИ ОРГАНЛАР РЎЙХАТИ

Table with 3 columns: Код, Назорат қилувчи орган номи, Код. Lists various regulatory bodies and their codes.

ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР ЭЪТИБОРИГА:

- режа-жадвалнинг биринчи устунда текширилаётган хўжалик субъектининг рўйхатдан ўтказилган номи кўрсатилади;
• иккинчи устунда унинг идентификация рақами кўрсатилади;
• учинчи устунда текшириш ўтказаетган назорат қилувчи органнинг рақамли коди ва назорат қилувчи орган даражасининг (республика, вилоят, туман) харфий коди кўрсатилади.

Table with 3 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиммалари

КОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ

Table listing companies in Qashqadaryo region with columns for company name, code, and location.

АНДИЖОН ВИЛОЯТИ

Table listing companies in Andijan region with columns for company name, code, and location.

Table with 3 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиммалари

БУХОРО ВИЛОЯТИ

Table listing companies in Bukhara region with columns for company name, code, and location.

ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИ

Table listing companies in Jizzakh region with columns for company name, code, and location.

ҚАШҚАДАРЭ ВИЛОЯТИ

Table listing companies in Qashqadaryo region with columns for company name, code, and location.

Table with 3 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиммалари

Ишонч телефонлари:

(371) 244-89-46, 244-89-47, 244-98-22.

Table listing companies in Navoiy region with columns for company name, code, and location.

НАВОЙ ВИЛОЯТИ

Table listing companies in Navoiy region with columns for company name, code, and location.

НАМАНГАН ВИЛОЯТИ

Table listing companies in Namangan region with columns for company name, code, and location.

7-бетда

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for UYCHI tumani, YUDAKARA TV MAXS Z-DI MCHJ, NUR XK, etc.

САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for OKDARÉ tumani, LOYISH O' TIKIR QURILISH XK, BULUNGUR tumani, etc.

СУРХОНДАРÉ ВИЛОЯТИ

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for OLTINSOY tumani, RAUT BERAEB FX, BUIRIBOBO XF, etc.

СИРДАРÉ ВИЛОЯТИ

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for GULISTON sh., AGRO-SANOAT ENERGIYA MCHJ, TABOBOT ASBOLARI MCHJ, etc.

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for OKKURFON tumani, OKKURFON PILLA MCHJ, OXANGARON tumani, etc.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for OKKURFON tumani, OKKURFON PILLA MCHJ, OXANGARON tumani, etc.

ФАРФОНА ВИЛОЯТИ

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for OLTINARIK tumani, ZIYEDULLO NUR KE LAJAK MCHJ, SHARDIL OLTINARIK XK, etc.

ХОРАЗМ ВИЛОЯТИ

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for URGANCH sh., ZAFAR SAVDO LYOKS MCHJ, URGANCH KUMIR MCHJ, etc.

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for XASAN ZOIR KARIMOV XK, SHOBOT DON MAXSULOTLARI OTAK, YAGIARIK tumani, etc.

ТОШКЕНТ ШАХРИ

Table with 4 columns: Корхона номи, СТИР, Текширувчи ўтказишга масъул бўлган назорат органлари ва уларнинг бўлиналари. Includes entries for OLMAZOR tumani, OMBABA VASARI, OOO IDEAL-VOSTOK, etc.

«Солиқ инфо», 21.03.2013 йилдаги 13 (117)-сон.

Advertisement for 'Norma Maslahatchi' newspaper. Includes contact information for the editorial office in Tashkent, phone numbers, and website details. Text: 'Иқтисодий-хўжалиқ газети НОРМА МАСЛАХАТЧИ ХУКУК СОЛИҚЛАР БУХГАЛТЕРИЯ ТАЪСИСЧИ "Norma Namkor" МЧЖ'.